

la mostra

fira de **teatre**
infantil i juvenil
igualada

LA MOSTRA D'IGUALADA, UN IMPULS PER A LA CIUTAT

ÒSCAR BALCELLS I SOLÉ

Igualada s'ha anat convertint, al llarg dels anys i progressivament, en un referent del món del teatre pel fet d'acollir i organitzar La Mostra d'Igualada, la Fira de teatre infantil i juvenil. Una cita ineludible en el calendari per a tot el sector professional de les arts escèniques del nostre país i per a milers d'espectadors de la nostra ciutat i vinguts d'arreu que gaudeixen d'aquest gran esdeveniment cultural. D'aquesta manera, Igualada es converteix durant cinc dies en la capital catalana del teatre.

Amb l'organització de La Mostra, Igualada s'està equiparant amb altres ciutats del país com Tàrraga, Manresa o Vic, que també acullen esdeveniments de la mateixa envergadura,¹ i n'obté resultats cada vegada més notoris a diversos nivells: sobre la ciutat i el territori a nivell econòmic i de promoció, sobre el sector professional de les arts escèniques per a tots els públics a nivell de contractació i difusió, i també beneficis innegables a nivell social i cultural. En aquest sentit, cal esmentar que el sector de la cultura, igual que la resta de sectors econòmics, no és aliè a les conseqüències desfavorables de l'actual context econòmic. En aquest escenari, el fet de donar continuïtat a una activitat cultural i econòmica com La Mostra d'Igualada adquireix una especial rellevància gràcies a l'esforç i a la implicació d'institucions públiques, empreses privades i associacions.

1. Tàrraga acull FiraTàrraga, Fira de teatre al carrer; Manresa, la Fira Mediterrània, Fira d'espectacles d'arrel; i Vic, el Mercat de Música Viva de Vic.

Amb aquest article es pretén mostrar els diversos aspectes que impliquen l'organització de la fira i analitzar la situació del teatre familiar al nostre país i l'impacte que té La Mostra sobre aquest sector i sobre la ciutat d'Igualada.

QUÈ ÉS LA MOSTRA D'IGUALADA?

La Mostra d'Igualada – Fira de teatre infantil i juvenil es defineix com la fira de referència de les arts escèniques per a tots els públics de les terres de parla catalana que se celebra anualment a Igualada, organitzada per l'Institut Català de les Indústries Culturals de la Generalitat de Catalunya i l'Ajuntament d'Igualada. La fira combina un doble vessant, seguint el model d'altres fires consolidades del nostre país, que és el que la fa atractiva tant per al públic professional com per al públic en general.

D'una banda, La Mostra d'Igualada està concebuda com un mercat d'espectacles al servei de companyies i programadors, de manera que esdevé un punt de trobada excel·lent del sector del teatre per a tots els públics. La fira mostra les produccions catalanes de teatre infantil i juvenil més interessants seguint criteris de qualitat, nivell artístic, novetat, innovació i connexió amb públics diversos, i atenent diversos formats i llenguatges artístics. La procedència de les companyies que hi participen és principalment catalana, però amb una especial sensibilitat per les companyies

valencianes i mallorquines que també treballin en català, així com per les companyies emergents o de nova formació. El principal objectiu d'aquest gran aparador d'espectacles és la difusió del teatre infantil i juvenil català per tal de proveir les programacions dels municipis catalans, és a dir, que els programadors puguin trobar-hi espectacles prou interessants per tal que posteriorment els contractin i programin a les seves respectives localitats. Això no obstant, La Mostra posa la mirada també en altres territoris i ofereix una petita selecció del millor teatre infantil i juvenil de la resta de l'Estat i d'altres àmbits europeus. Paral·lelament a aquesta programació oficial, la fira també compta amb la implicació del sector privat a través dels anomenats espais d'empresa, on empreses distribuïdores del sector donen a conèixer els espectacles familiars que tenen en cartera, ampliant i complementant així l'oferta de la fira en aquests espais autogestionats.²

Tot plegat configura una excepcional oferta d'espectacles que, d'altra banda, resulta molt atractiva en el segon vessant que esmentàvem anteriorment: la dirigida al públic en general. En l'edició de 2011, La Mostra d'Igualada ha ofert 75 espectacles diferents i 130 representacions en només cinc dies, tant en espais tancats com al carrer. Per tant, no es tracta només d'una fira professional, sinó que té la virtut d'estar oberta al gran públic, convertint-se en una gran festa del teatre que congrega espectadors de tot el territori de forma massiva i que promou les arts en viu, l'accés a la cultura i el seu consum en família.

2. En l'edició de 2011, La Mostra d'Igualada ha comptat amb dos espais d'empresa: l'Espai GAAC, ubicat al pati del Museu de la Pell d'Igualada i Comarcal de l'Anoia, i l'Espai Camaleònica, a l'amfiteatre del Parc de l'Estació Vella.

UNA MICA D'HISTÒRIA

La primera Mostra de teatre neix a Igualada el 1990, impulsada pel Moviment Rialles de Catalunya, delegació funcional d'Òmnium Cultural. De llavors ençà, gairebé totes les edicions s'han celebrat en aquesta mateixa ciutat.

Al principi, La Mostra està dirigida pel Moviment Rialles, però després de la creació de la Fundació Xarxa, l'any 1995, passa a ser guiada per aquesta entitat. Aquell mateix any i per la seva banda, el Moviment Rialles continua la realització de La Mostra a la ciutat de Cerdanyola del Vallès. L'objectiu d'aquestes dues entitats és proveir els seus programadors, que programen espectacles infantils a més de 90 ciutats catalanes, de produccions adequades per acostar el millor de les arts escèniques als infants de Catalunya.

A partir de l'any 2006 s'obre una nova etapa. Per voluntat de l'Institut Català de les Indústries Culturals de la Generalitat de Catalunya (ICIC), amb el suport de l'Ajuntament d'Igualada i el compromís de la Fundació Xarxa, de l'Associació Rialles i de l'Associació Professional de Teatre per a Tots els Públics, les dues fires de teatre infantil de Catalunya (Igualada i Cerdanyola del Vallès) s'unifiquen en una de sola a Igualada.

La Mostra d'Igualada és l'espai on tradicionalment les companyies professionals de teatre infantil de Catalunya estrenen les seves produccions. Des del seu inici s'hi han estrenat més de 2.000 espectacles, i en els més de vint anys d'història s'hi han vist néixer i créixer les millors companyies del sector.

Finalment, no es pot tancar un repàs històric sense recordar que La Mostra no seria possible sense la implicació de nombrosos voluntaris de Xarxa i de Rialles, especialment del grup local de Xarxa a Igualada, que amb el seu esforç han fet i continuen fent possible una edició rere l'altra.

EL SECTOR DEL TEATRE PER A TOTS ELS PÚBLICS

El «teatre infantil» havia estat històricament sinònim de teatre de segona fila al nostre país, però aquesta etiqueta ha anat caient pel seu propi pes gràcies a la bona qualitat que han anat demostrant damunt els escenaris aquest tipus d'espectacles en els darrers temps. Això no vol dir que, anys enrere, no existissin espectacles de qualitat, sinó que aquests convivien amb espectacles on tot s'hi valia, com si qualsevol es pogués atrevir a crear un espectacle infantil. Avui en dia, i defugint les etiquetes, el que es fa evident és que només hi ha dos tipus d'espectacles: els que tenen un mínim de qualitat i els que no, independentment del públic al qual vagin dirigits, i en aquesta línia el sector de les arts escèniques per a tots els públics ha fet una bona feina. Si un espectacle té qualitat, ha d'agradar tant els adults com els més menuts. Per això es prefereix parlar de teatre familiar o de teatre per a tots els públics. N'és un bon exemple el cinema, on la frontera entre les edats del públic s'ha trencat amb pel·lícules d'èxit com *Shreck*, *Toy Story* i una llarga llista de títols.

Aquest sector de l'espectacle passa per un bon moment creatiu i productiu: cada vegada hi ha més espectacles de qualitat, amb un bon nivell artístic i interpretatiu, que tenen especial cura de la posada en escena i amb una gran diversitat de gèneres (musicals, teatre de text, dansa, titelles, circ, etc.). Podem trobar-ne les causes en la constància i la professionalització de les companyies, en el manteniment dels circuits estables de programació familiar per part d'associacions privades (com Fundació Xarxa i l'Associació Rialles), en les campanyes de teatre escolar, en la consolidació dels estudis oficials d'arts escèniques o en les ajudes a la producció i la distribució per part de les administracions. Tot plegat ha suposat la creació d'un microsector econòmic, una indústria cultural a petita escala on intervenen productors, distribuïdors i exhibidors.

Tal i com ho apunta el *Llibre Blanc de les Indústries Culturals de Catalunya*, «el sector de les arts escèniques té una tradició i una importància molt destacades al nostre país. Això no obstant, des de la perspectiva més industrial o mercantil presenta unes debilitats remarcables que són conseqüència, en bona mesura, del seu caràcter artesanal».³ La relació entre cultura i mercat ha estat, des de sempre, complexa, perquè aconseguir l'equilibri entre la dimensió artística i la dimensió econòmica no és una tasca senzilla, i el teatre per a tots els públics no queda al marge d'aquesta dificultat. Les arts en viu, a diferència de les arts audiovisuals, tenen aquest caràcter artesanal en gran part pel fet de tractar-se d'una activitat repetible però no reproduïble. Per exemple, un DVD el podem mirar còmodament a casa tantes vegades com vulguem, però un espectacle de teatre només el podem veure en un espai concret i en directe; és a dir, en la reproducció no cal un treball, mentre que en la repetició necessitem uns actors treballant damunt l'escenari. Aquest fet provoca que les arts en viu, i en concret el teatre, esdevinguin un producte d'elevats costos que el converteixen habitualment en deficitari i que necessita de la intervenció i el suport de les administracions públiques.⁴

La intervenció de les administracions en el terreny de la producció, ha permès a Catalunya la professionalització de les companyies de teatre familiar, que s'han anat convertint en petites empreses que avui disposen de més recursos a l'hora d'iniciar un nou projecte. Curiosament, a Catalunya la majoria de grans companyies estables de teatre per a adults han anat desapareixent o transformant-se, mentre que les companyies de

3. BONET, Lluís (coord.), *Llibre Blanc de les Indústries Culturals de Catalunya*. Barcelona: Institut Català de les Indústries Culturals, 2002, p. 129.

4. Els espectacles en viu no permeten la substitució del treball per capital econòmic, a diferència de la indústria cinematogràfica o fonogràfica, de manera que s'encareix notablement el procés de repetició.

Pessic de Circ. Side Car. La Mostra d'Igualada. Xavi Olivé

La tresca i la verdesca. Zum 2.0. La Mostra d'Igualada. Xavi Olivé

teatre familiar han anat subsistint, gaudint algunes d'una llarga trajectòria que subratlla encara més el seu caràcter artesanal, ja que es tracta de petites empreses que acostumen a assumir tot el procés de producció. Però en el terreny de l'exhibició, paradoxalment, els catxets dels espectacles familiars i els preus de les localitats són més baixos a Catalunya que els dels espectacles per a adults, tot i que tots compten amb la mateixa qualitat i professionalitat. En general, això obliga a la majoria de companyies —amb honroses excepcions— a adaptar-se a la realitat del mercat creant espectacles de petit format i bona qualitat, però intentant mantenir l'equilibri entre la llibertat creativa i la viabilitat econòmica. Si bé les administracions catalanes ja havien emprès mesures creant circuits d'exhibició en cooperació amb els ajuntaments per augmentar la difusió del teatre familiar, el context econòmic actual està provocant la disminució de les contractacions i això podria accentuar la prolongació d'aquesta situació. Tanmateix, caldrà veure'n l'evolució en un futur immediat.

La llarga tradició teatral d'Igualada, sumada a la presència de La Mostra, ha generat en aquesta ciutat i la seva comarca el sorgiment de moltes companyies professionals de teatre per a tots els públics que, a més, gaudeixen de prestigi entre el sector i que s'han vist premiades moltes vegades en diversos certàmens pels seus espectacles: Teatre Nu, Farrés Brothers i cia, Gralla Manufactures Teatral, deParranda, Cia. La Mandarina, Microcosmos Teatre, Tot Circ, La companyia del Príncep Totilau o la companyia La Visual. Aquest petit teixit industrial no només genera riquesa cultural en el territori, sinó que també contribueix a l'economia local amb la seva activitat.

L'IMPACTE DE LA FIRA

Edició rere edició, les xifres de La Mostra d'Igualada s'han anat consolidant: 75 espectacles, 130 representacions, 9 estrenes, 13 espais d'actuació, 15 activitats paral·leles per a professionals, més de 1.200 professionals assistents i 19.000 espectadors.⁵ Aquest volum d'activitat acaba tenint un impacte directe tant en el sector professional del teatre familiar com en la mateixa ciutat d'Igualada.

Després de la 21a edició, celebrada l'any 2010, es va encarregar per segona vegada un estudi sobre el volum de contractació d'espectacles que generava La Mostra d'Igualada i es va poder constatar la consolidació d'aquesta fira com a mercat de referència de les arts escèniques per al públic familiar. L'empresa externa que el va realitzar, especialitzada en estudis de mercat, certificava que, dels espectacles exhibits a la 21a edició de la fira, se n'havien contractat 1.039 representacions, la qual cosa representa la generació d'un volum de negoci estimat en 2,4 milions d'euros. Aquest resultat, comparat amb l'estudi realitzat sobre l'edició de 2009 —en què es va estimar el volum de negoci en 1,8 milions d'euros—, suposa un increment d'un 34%. Tenint en compte que el pressupost de La Mostra s'aproxima als 400.000 euros, podem deduir que, per cada euro invertit, en resulten sis euros en contractació.

Les dades de contractació van en consonància amb l'interès creixent que desperta La Mostra d'Igualada entre els professionals del sector teatral com a mercat de compravenda d'espectacles, al mateix temps que posen de manifest que l'espectacle familiar és imprescindible en les programacions culturals perquè gaudeix d'una elevada demanda. Això també es fa pal·lès amb l'assistència cada any a la fira de directors de festivals europeus de teatre familiar, que tenen interès a conèixer

5. Dades de l'edició de 2011, a excepció de les dades d'espectadors, que són de l'edició de 2010.

els espectacles que es fan al nostre país: amb la seva presència es pretén que puguin programar espectacles de La Mostra en els seus festivals i que aquests es converteixin en plataforma de difusió i internacionalització d'aquestes produccions.

Sobre l'impacte de la fira en la ciutat no disposem de dades econòmiques, però és innegable l'efecte positiu que té, no sols en l'economia local, sinó també en la promoció que significa per a Igualada davant la resta del país. L'assistència d'un miler de professionals i de milers d'espectadors té un impacte econòmic directe en el sector hotel·ler, de la restauració i del comerç locals, ja que durant els cinc dies de durada de la fira es genera una elevada demanda d'aquests serveis. Alhora, La Mostra desplega una campanya de comunicació a nivell nacional a través de diversos mitjans de comunicació promocionant la fira de manera directament vinculada a la ciutat, fet que suposa que es transmeti una imatge positiva d'Igualada associada a valors culturals, de manera que se la ubiqui en el mapa i se la doni a conèixer, amb la invitació a visitar-la adreçada a la resta del país. A més, quan el visitant hi arriba, es troba que la fira es desenvolupa majoritàriament en el centre de la ciutat, on pot passejar agradablement perquè la majoria de carrers són de vianants i perquè amb desplaçaments inferiors als cinc minuts es pot traslladar d'un espai d'actuació a un altre. Tot plegat pot comportar que el visitant s'endugui una imatge agradable de la ciutat, cosa que propicia futures visites amb motiu d'altres esdeveniments.

A tot això cal sumar-hi encara la implicació inestimable de la ciutat en La Mostra. El suport econòmic de les empreses locals com a mecenes, la implicació dels comerços guarnint els seus aparadors, el bon servei que ofereixen hotelers i restauradors, els ciutadans i ciutadanes que conviden amics i familiars de fora a venir a la fira o que pengen domassos als seus balcons, o la imprescindible dedicació altruista dels voluntaris i voluntàries de La Mostra gestionats per Xarxa Igualada, són alguns dels factors d'èxit de La Mostra que,

any rere any, converteixen aquesta ciutat en capital del teatre durant cinc dies.

LA IMPORTÀNCIA DE LES INDÚSTRIES CULTURALS

En el *Llibre Verd de les Indústries Culturals i Creatives* de la Comissió Europea, s'exposa que «*en aquesta nova economia digital, el valor immaterial determina cada vegada més el valor concret, i els consumidors busquen experiències noves i enriquidores. La capacitat de crear experiències i xarxes socials s'ha convertit en un factor de competitivitat. Si Europa vol continuar sent competitiva en aquest entorn mundial en constant evolució, ha d'establir condicions que permetin que la creativitat i la innovació s'obrin a una nova cultura empresarial. Les indústries culturals i creatives disposen d'un potencial molt poc explotat de creació de creixement i d'ocupació*».⁶

Un terreny insuficientment explorat és el d'incloure les indústries culturals en el marc de les estratègies de desenvolupament local. La ciutat d'Igualada, amb l'organització de La Mostra i els beneficis que n'obté, està apuntant cap a aquesta direcció, cedint la ciutat perquè s'hi desenvolupi un gran esdeveniment vinculat a continguts culturals, amb la intenció de donar-hi continuïtat i probablement d'obrir-se a noves perspectives que la presència d'aquesta fira i el seu potencial li podrien comportar. La Mostra d'Igualada és una de les fires culturals estratègiques del país i la que compta amb el pressupost més reduït, però sens dubte és també de les que té un potencial més gran per desenvolupar.

El sector de les arts escèniques per a tots els públics al nostre país gaudeix d'un bon nivell de qualitat i s'ha anat guanyant el respecte de públic i programadors amb la seva constància. Amb la

6. COMISSIÓ EUROPEA: *Llibre Verd – Alliberar el potencial de les Indústries Culturals i Creatives*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, 2010.

Circo LOS. Cabare Parodia. La Mostra d'Igualada. Xavi Olivé

bona sintonia i implicació de tots els agents, ha contribuït, juntament amb el suport de les institucions organitzadores, a la consolidació de La Mostra d'Igualada com a aparador del sector i punt de trobada anual. Però com plantejàvem anteriorment, aquest sector no és aliè al context econòmic actual i probablement caldrà cercar en la cooperació públic-privada l'establiment de noves sinergies que garanteixin la continuïtat de l'oferta d'espectacles per a tots els públics. Programadors, companyies, productors i distribuïdors han de continuar apostant conjuntament per tal que el teatre familiar del país mantingui el seu prestigi, la seva qualitat i guanyi en projecció internacional.

En plena era digital, en la qual competeix una gran diversitat de formes d'entreteniment que tenim immediatament a l'abast només fent un clic en multitud de canals i diferents suports, és important comprovar la vigència de l'espectacle en viu i del seu consum en família tal i com

ho propicia La Mostra d'Igualada. Les emocions que desperta un actor interpretant un personatge damunt d'un escenari continuen sent més intenses que les que ens pugui transmetre una pantalla. Així, doncs, no és el moment d'abaixar el llistó i, molt menys encara, d'abaixar el teló.

ÒSCAR BALCELLS I SOLÉ (Igualada, 1973). És gestor cultural, guionista, gerent de La Mostra d'Igualada – Fira de teatre infantil i juvenil i director del Teatre de l'Aurora. És llicenciat en Comunicació Audiovisual i màster en Escripció per a Cinema i Televisió.